

1ο Διεθνές Συνέδριο
*«...για να ξαναφρανταστούμε το
σχολείο...»*

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
29-30 Ιουνίου 2013

Η Εννοιολογική Χαρτογράφηση
ως όχημα διαφοροποίησης
της διδασκαλίας.

Τα Αποτελέσματα ενός Σεμιναρίου
Ασύγχρονης Επιμόρφωσης

Κατερίνα Δημητριάδου
Αναπλ. Καθηγήτρια ΠΔΜ

Αγάπη Βράντση
Εκπαιδευτικός (ΠΕ70), M Sc

Μέρη της παρουσίασης

Θεωρητικό μέρος

- ❶ Η ασύγχρονη μάθηση ως επιμορφωτική διαδικασία
- ❷ Η εννοιολογική χαρτογράφηση ως εργαλείο διαφοροποίησης της διδασκαλίας

Ερευνητικό μέρος

- ❸ Ερευνητική προσέγγιση του σεμιναρίου ασύγχρονης επιμόρφωσης (δεδομένα, αξιολόγηση, αποτελέσματα, συμπεράσματα)

Σύγχρονες τάσεις στην οργάνωση της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών

Προϋποθέσεις

- ➔ κινητοποίηση ενδιαφέροντος
- ➔ ανάληψη ευθυνών και πρωτοβουλιών
- ➔ ενεργοποίηση σε συμμετοχικές διαδικασίες
- ➔ εταιρική υποστήριξη και επιβράβευση

Ζητούμενο

- ➔ ανάληψη επιμορφωτικής δράσης από τους επιμορφούμενους

Η ασύγχρονη μάθηση ως επιμορφωτική διαδικασία

Διαφοροποίηση της διδασκαλίας

Ίσες εκπαιδευτικές
ευκαιρίες για
μαθητές:

από διαφορετικά
κοινωνικο-πολιτισμικά
περιβάλλοντα

με ποικίλα επίπεδα
μαθησιακής ετοιμότητας

με διαφορετικά
ενδιαφέροντα και
μαθησιακές προτιμήσεις

Διδακτική προσέγγιση με
βασικούς άξονες:

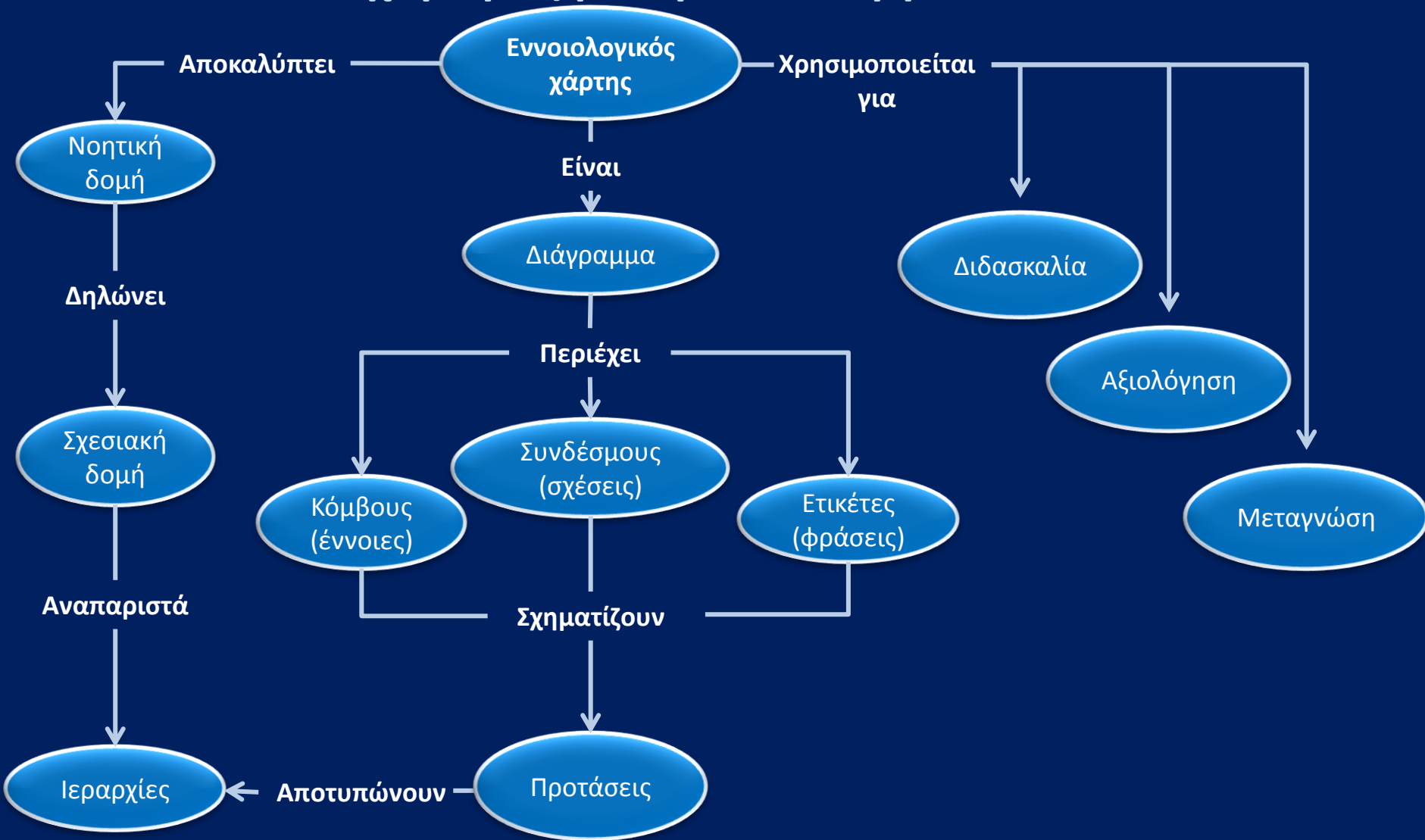
τροποποίηση περιεχομένου,
μεθόδων, μέσων και υλικών,
μαθησιακών δραστηριοτήτων και
μαθησιακών προϊόντων (Tomlinson, 2004)

μαθησιακή ετοιμότητα,
ενδιαφέροντα και μαθησιακό
προφίλ του μαθητή (Claxton & Murrell, 1987·
Αργυρόπουλος, 2013)

Εννοιολογική Χαρτογράφηση

Τα συστατικά στοιχεία και η λειτουργία του εννοιολογικού χάρτη ως μαθησιακού εργαλείου

Είδη εννοιολογικών χαρτών

Ιεραρχικός χάρτης (hiererchical map)

Δικτυωτός χάρτης (spider map)

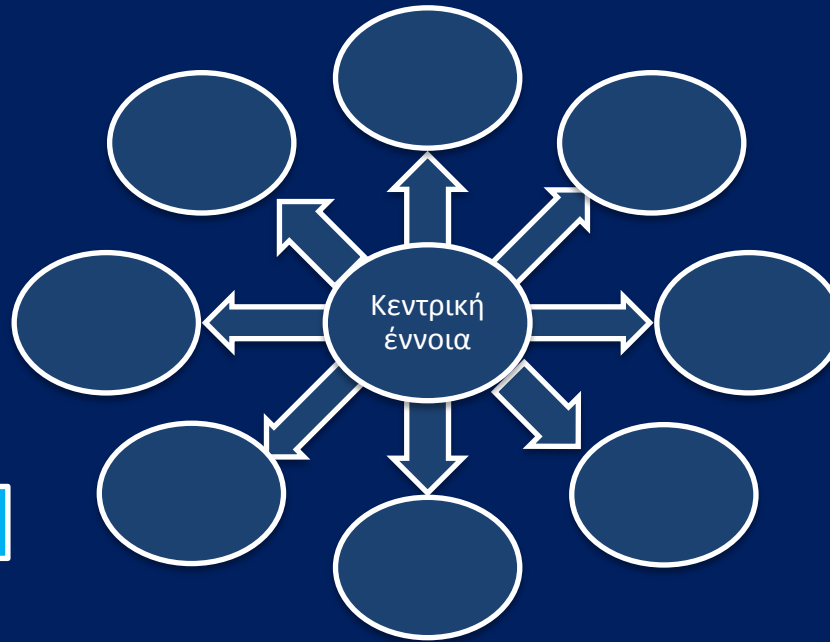
Χάρτης οργάνωσης

Διάγραμμα ροής (flowchart map)

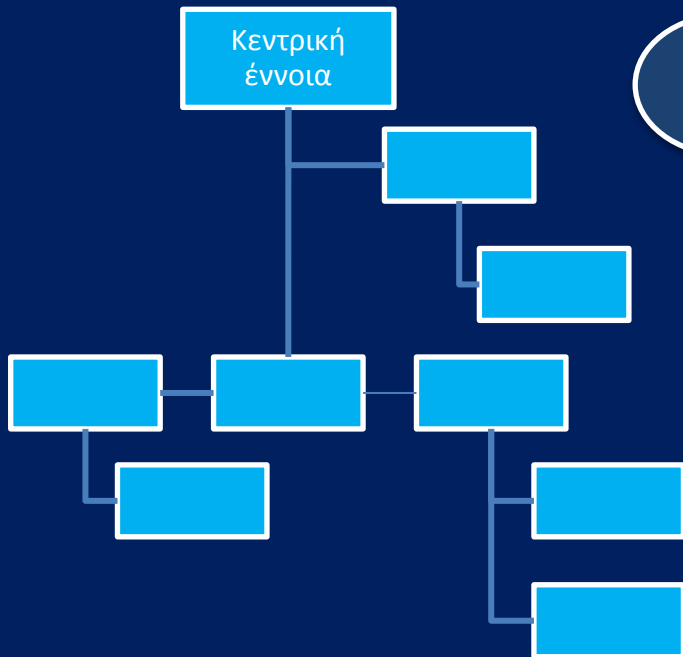
Συστημικός χάρτης (systems map)

Είδη ΕΧ (επιλογή)

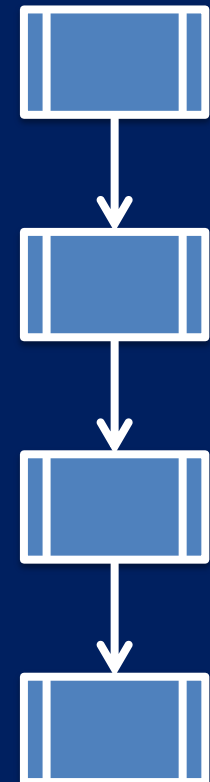
Δικτυωτός εννοιολογικός χάρτης
(τύπου «ιστού»)

Ιεραρχικός χάρτης

Διάγραμμα ροής

Διαφοροποίηση της διδασκαλίας με όχημα την εννοιολογική χαρτογράφηση

Πώς επιτυγχάνεται;

Με τους ΕΧ:

- ✓ συσχετίζονται ποικίλοι κώδικες επικοινωνίας
- ✓ δημιουργούνται πεδία για προσωπικές μορφές κατανόησης του κόσμου
- ✓ εγκαθιδρύονται ιδιαίτερες μορφές υποκειμενικότητας
- ✓ αναπαριστώνται γνώσεις, αντιλήψεις, στάσεις και αξίες

Το πλαίσιο της έρευνας

Πρόγραμμα «Εκπαίδευση
Παλινοστούντων και Αλλοδαπών
Μαθητών»

<http://www.diapolis.auth.gr>

Δράση 4: Επιμόρφωση
εκπαιδευτικών και μελών της
εκπαιδευτικής κοινότητας

**Σεμινάριο Ασύγχρονης
Επιμόρφωσης**

Ο σχεδιασμός της επιμορφωτικής διαδικασίας

- Δόθηκε το θεωρητικό πλαίσιο της ΕΧ (διά ζώσης)
- Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να κατασκευάσουν διδακτικά σενάρια που θα αξιοποιούν τις δυνατότητες της ΕΧ ('κατ' οίκον')
- Εφάρμοσαν τα διδακτικά σενάρια στην τάξη τους (στην τάξη)
- Παρουσιάστηκαν επιλεγμένες εργασίες στην ολομέλεια (διά ζώσης)

Ερευνητικά ερωτήματα

- ✗ Σε ποιους στόχους αποβλέπει η δραστηριότητα ΕΧΓ που περιλήφθηκε στα ΔΣ;
- ✗ Ποια στοιχεία θεωρίας φαίνεται να έχουν λάβει υπόψη οι εκπαιδευτικοί για το σχεδιασμό των ΔΣ τους;
- ✗ Σε ποια είδη ΕΧ αναφέρονται τα ΔΣ που δημιούργησαν οι εκπαιδευτικοί;
- ✗ Ποια η μορφή των ΕΧ που περιλαμβάνονται στα ΔΣ;
- ✗ Κατά πόσο τα ΔΣ αξιοποιούν τις ΤΠΕ για χρήση λογισμικών ΕΧΓ;

Το δείγμα

52 εργασίες
εκπαιδευτικών
Α/Βάθμιας και
Β/Βάθμιας
Εκπ/σης

48 Διδακτικά Σενάρια

(16 σε Δημοτικά σχολεία, 20 σε
Γυμνάσια, 11 σε Λύκεια, 1 σε ΤΕΙ)

Παράμετροι ανάλυσης Διδακτικών Σεναρίων

**Συνιστώσες
πλαisiού**
(σχολική
βαθμίδα,
γνωστικό
αντικείμενο,
θεματική
ενότητα)

**Δομικές
συνιστώσες**
(είδος
εννοιολογικού
χάρτη, μορφή
και σύνδεσή
του με τις ΤΠΕ)

**Λειτουργικές
συνιστώσες**
(διδασκτική,
αξιολόγηση,
μεταγνώση)

Αξιολόγηση
της διαδικασίας
εννοιολογικής
χαρτογράφησης
από τους
μαθητές και
τους
εκπαιδευτικούς

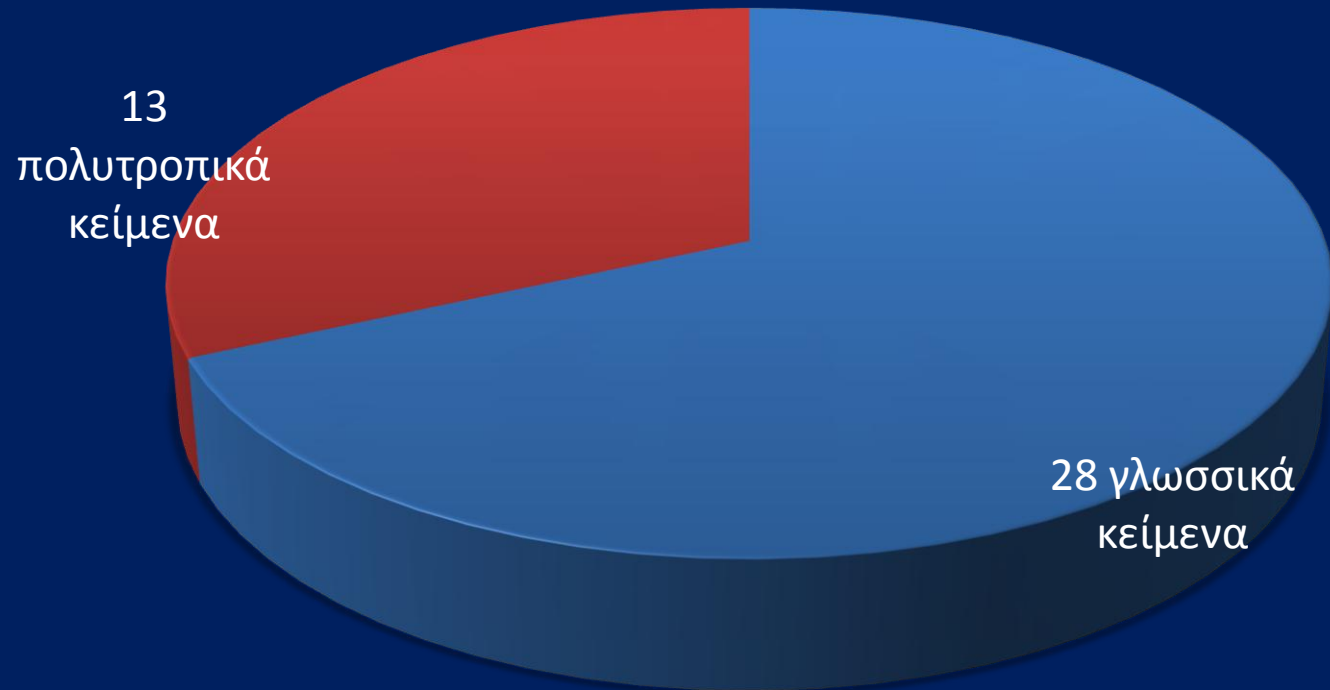
Αποτελέσματα (1/7)

ΔΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ	ΔΣ σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης
Είδος ΕΧ	<ol style="list-style-type: none">1. Ιεραρχικός ΕΧ (16 φορές)2. Δικτυωτός ΕΧ (τύπου «ιστού») (14 φορές)3. ΕΧ οργάνωσης (12 φορές)4. ΕΧ ροής (2 φορές)5. Κατακόρυφη λίστα βελών, Ισορροπία, Χωνί (Δομές ΧΓ office 2007) (1 φορά για κάθε τύπο)
Μορφή ΕΧ	<ol style="list-style-type: none">1. Γλωσσικό κείμενο (28 αναφορές)2. Πολυτροπικά κείμενα (13 αναφορές)
Σύνδεση ΕΧ με τις ΤΠΕ	<ol style="list-style-type: none">1. Εφαρμογή του Δ Σ (αναζήτηση πληροφοριών, χρήση διαδραστικού πίνακα και ηλεκτρονικού βιβλίου μαθητή, ζωγραφική κ.λπ.) (25 αναφορές)2. Χρήση λογισμικού εννοιολογικής χαρτογράφησης (Inspiration, Kidspiration, Cmap tools, Belvedere) (8 αναφορές)

Αποτελέσματα (2/7)

Μορφή κειμένων ΕΧ στα ΔΣ (συχνότητες)

Αποτελέσματα (3/7)

Σύνδεση των ΔΣ με τις ΤΠΕ

(συχνότητες)

15 περιπτώσεις:
Δεν
αξιοποιήθηκαν
οι ΤΠΕ:

8 περιπτώσεις:
Λογισμικά
ενοιολογικής
χαρτογράφησης

25 περιπτώσεις:
ΤΠΕ στην
εφαρμογή του
σεναρίου

Αποτελέσματα (4/7)

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ	Δημοτικά σχολεία	Γυμνάσια	Λύκεια	ΤΕΙ
1. Επιδίωξη στόχων αξιολόγησης	✓ (διαγνωστική, διαμορφωτική, τελική)	✓ (διαγνωστική, διαμορφωτική, τελική)	✓ (διαμορφωτική , τελική)	-
2. Επιδίωξη στόχων διδασκτικής	✓	✓	✓	✓
3. Επιδίωξη στόχων μεταγνώσης	-	✓	-	-

Αποτελέσματα (5/7)

Αξιοποίηση στοιχείων θεωρίας στα ΔΣ

Στοιχεία διδασκτικής θεωρίας

1. Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία
2. Τεχνολογικό γραμματισμό
3. Διαφοροποιημένη διδασκαλία
4. Οπτικό γραμματισμό
5. Θεωρία Επικοινωνισμού

Αποτελέσματα (6/7)

Αξιολόγηση διαδικασίας ΕΧΓ	Δημοτικά σχολεία	Γυμνάσια	Λύκεια	ΤΕΙ
μαθητές	επιθυμία για επανάληψη της διαδικασίας	<p>συνεργασία («[...]Ήρθα πιο κοντά με τους συμμαθητές μου κι έμαθα να συνεργάζομαι με άλλα άτομα.»), ευχάριστος τρόπος μάθησης, δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης («[...] μου άρεσε γιατί δεν μιλούσε μόνο η κυρία, αλλά λέγαμε κι εμείς τις απόψεις μας!»), επιθυμία επανάληψης της διαδικασίας</p>	<p>ενίσχυση ικανοτήτων κατανόησης «[...]πιο εύκολα κατανοητό με τον εννοιολογικό χάρτη.»), ενίσχυση της μνήμης («Θυμόμαστε καλύτερα τις πληροφορίες που αντλήσαμε οι ίδιοι»), προώθηση δημιουργικής-κριτικής σκέψης («Το μάθημα μ' αυτόν τον εναλλακτικό τρόπο διδασκαλίας ευνοεί τη δημιουργικότητά μας[...]»), «Χρησιμοποιήσαμε την κριτική μας σκέψη»), βελτίωση σχέσεων μαθητών-εκπαιδευτικών, κινητοποίηση ενδιαφέροντος μαθητών</p>	

Αποτελέσματα (7/7)

Αξιολόγηση διαδικασίας ΕΧΓ	Δημοτικά σχολεία	Γυμνάσια	Λύκεια	ΤΕΙ
εκπαιδευτικοί	επίτευξη διδακτικών στόχων, ανταπόκριση των μαθητών, ενεργός εμπλοκή μαθητών	οφέλη για τους μαθητές, διαδικασία ευχάριστη και διασκεδαστική για τους μαθητές, κινητοποίηση του ενδιαφέροντός τους, αφετηρία αναστοχασμού για τους ίδιους σχετικά με τις διδακτικές πρακτικές τους («Επιπλέον αποτέλεσε για εμάς τους ίδιους μια πρόκληση που μας έδωσε ευκαιρία για προβληματισμό, αναστοχασμό των εκπαιδευτικών μας πρακτικών και αντικείμενο διερεύνησης και μελέτης.») και το πώς μαθαίνουν οι μαθητές «[...]είχαμε την ευκαιρία να δούμε όχι μόνο να παρατηρήσουμε, τον τρόπο σκέψης των μαθητών μας αλλά και αυτόν της οργάνωσης της σκέψης τους[...]»), δυσκολία διαχείρισης του διδακτικού χρόνου	κινητοποίηση ενδιαφέροντος μαθητών με θετική στάση και ενεργητική συμμετοχή τους, απόκτηση γνώσεων και ενίσχυση δεξιοτήτων (« <i>Ενίσχυσε την αυτοεκτίμηση αλλά και την αμοιβαία εμπιστοσύνη και συνεργασία των μαθητών.</i> »), προβληματισμός των εκπαιδευτικών και διευκόλυνση της αξιολόγησης των μαθητών τους	-

Συμπεράσματα (1/2)

Οι επιμορφούμενοι:

- ✓ Ανταποκρίθηκαν στην πλειοψηφία τους στις εργασίες που τους ζητήθηκαν.
- ✓ Εμπλούτισαν τις πρακτικές τους με στοιχεία διδακτικής θεωρίας.
- ✓ Έδωσαν έμφαση στην κατασκευή Ιεραρχικών ΕΧ, ενώ αξιοποίησαν κυρίως γλωσσικά και δευτερευόντως πολυτροπικά κείμενα.
- ✓ Χρησιμοποίησαν τις ΤΠΕ περισσότερο για την **εφαρμογή** των ΔΣ και λιγότερο για τη χρήση λογισμικών ΕΧΓ.

Συμπεράσματα (2/2)

Επιπλέον:

- ✓ Κινητοποιήθηκε το ενδιαφέρον τους
- ✓ Ακολούθησαν μία διαδικασία αυτορυθμιζόμενης μάθησης
- ✓ Συνδύασαν θεωρία και παραδείγματα
- ✓ Συμμετείχαν σε θετικές και ενθαρρυντικές διαδικασίες
- ✓ Έκαναν βήματα προς την επαγγελματική τους ανάπτυξη και αυτονομία

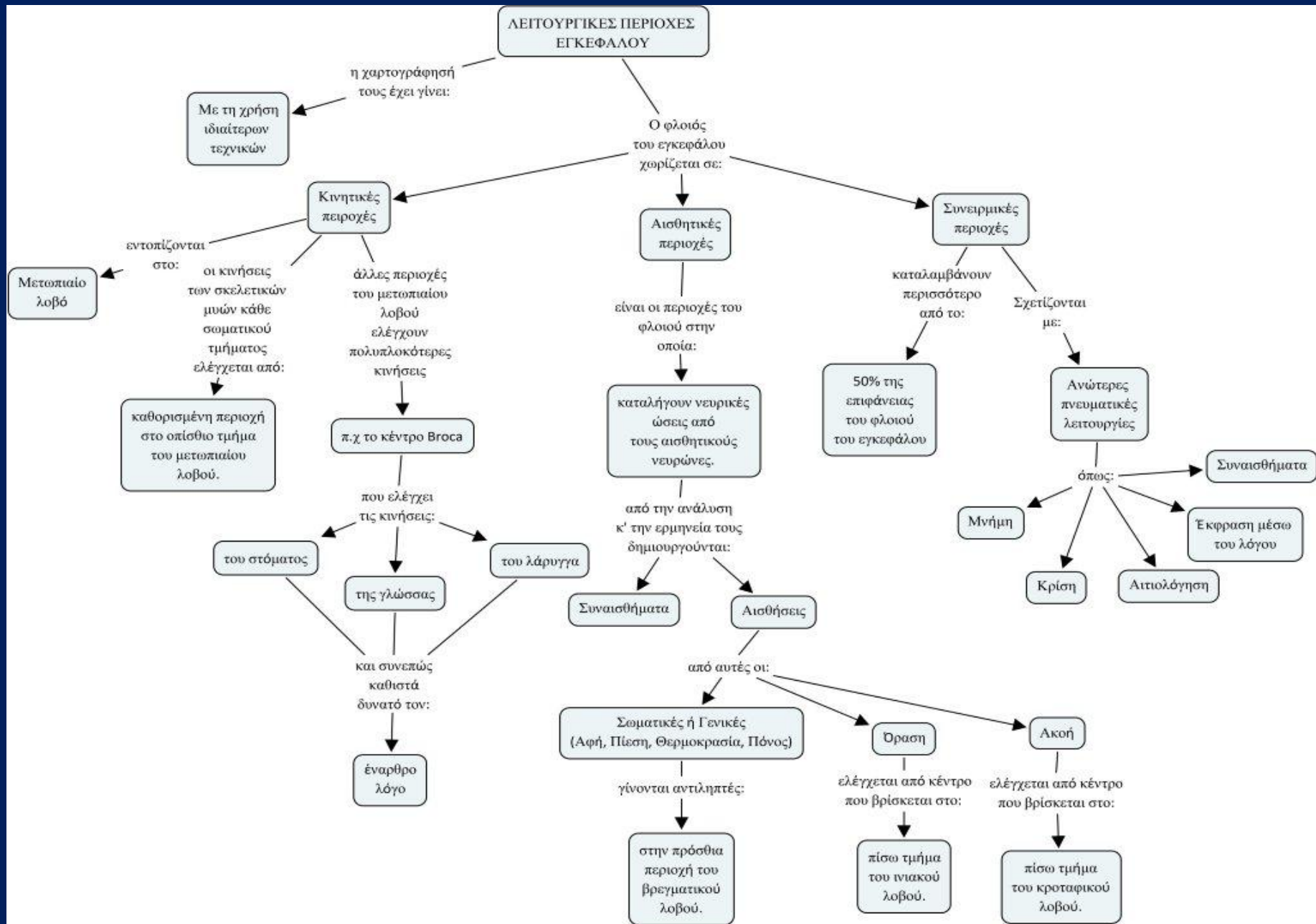

Περιορισμοί

- ⇒ Σύντομο το διάστημα της θεωρητικής κατάρτισης.
- ⇒ Σύντομος ο χρόνος προετοιμασίας των ΔΣ από τους επιμορφούμενους.
- ⇒ Σχετικά μικρό το δείγμα διδακτικών σεναρίων.

Ενδεικτικά παραδείγματα
από τα διδακτικά σενάρια
των επιμορφουμένων

ΗΠΕΙΡΟΣ

Σμόλικας (2.637 μ.)
 Γράμμος (2.520 μ.)
 Τύμφη ή Γκαμήλα (2.497 μ.)
 Τζουμέρκα (2.469 μ.)
 Περιστέρι (2.295 μ.)
 Τόμαρος ή Ολύτσικας (1.974 μ.)
 Μιτσικέλι (1.810 μ.)

Έλατα
 Πεύκα
 Δρύς
 Ελιές
 Εσπεριδοειδή
 βότανα
 λουλούδια

Παμβώτιδα
 Ζηρός
 Τζαραβίνα

Αρκούδα
 Λύκος
 Αγριόγατα
 Ζαρκάδι
 πουλιά κ.α.

Αόος
 Αραχθός
 Καλαμάς (Θύαμις)
 Λούρος
 Αχέρωντας

9.450 τ.χλμ.
 Περιφέρειες: Δυτ. Μακεδονίας,
 Θεσσαλίας, Δυτικής Ελλάδας.

Ιωαννίνων
 Άρτας
 Θεσπρωτίας
 Πρέβεζας

μνημεία
 αρχαιολογικοί
 χώροι

Δωδώνη
 Σπήλαιο Περάματος
 Νεκρομαντείο
 Νικόπολη
 Ζάλογκο κ.α.

κτηνοτροφικά,
 δασικά, λίγα
 σιτηρά,
 εσπεριδοειδή
 και άλλα
 φρούτα, λάδι
 και κηπευτικά,
 ψάρια

